

BESZÁMOLÓ A „VISSZAESŐVÉ VÁLÁS MAGYARORSZÁGON” CÍMŰ KONFERENCIÁRÓL

Ahogy az egész világon, úgy Magyarországon is komoly problémát jelent a visszaeső bűnelkövetők magas aránya mind a büntetés-végrehajtási rendszer, mind pedig a társadalom szempontjából. A hazai börtönök túlszűfolttsága részben annak köszönhető, hogy a szabadulók elítéltek jelentős része rövid időn belül újra bűncselekményt követ el, és ismét rács mögé kerül. Ez jelentősen terheli az igazságszolgáltatási rendszert és növeli az állami kiadásokat. A visszaesés csökkentéséhez többek között hatékony reintegrációs programokra, célzott oktatási és munkaerőpiaci lehetőségekre, valamint pszichoszociális támogatásra van szükség.

Társadalmi szempontból a visszaesés súlyos következményekkel járhat, mivel rontja a közbiztonságot, és megingatja az emberek igazságszolgáltatásba vetett bizalmát. Az elítéltek jelentős része már eleve hátrányos helyzetből indul: alacsony iskolai végzettségűek, nehezen találnak munkát, emellett sokan küzdenek szenvedélybetegségekkel vagy mentális problémákkal. Amennyiben a társadalom nem biztosít megfelelő támogatást a szabadulók számára – például képzéseket, munkaerőpiaci integrációs lehetőségeket és pszichológiai segítséget –, a visszaesés valószínűsége jelentősen megnő, ami pedig hosszú távon újratermeli a bűnözést és növeli a társadalmi feszültségeket.

Ezen kérdéskör fontosságát jól mutatja, hogy „*Visszaesővé válás Magyarországon*” címmel rendezett tudományos konferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (a továbbiakban: NKE) Rendészettudományi Kar (a továbbiakban: RTK) Közbiztonsági, valamint a Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológiai Tanszéke 2025. április 14-én, az NKE Ludovika Főépületében, melyen a Börtönügyi Szemle szerkesztőségének munkatársaként képviseltem a büntetés-végrehajtási szervezet tudományos közösségét.

Dr. Kiss Tibor r. alezredes, az RTK tudományos és nemzetközi dékánhelyettese köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a bűnisméltés komplex megközelítést igényel, így alapvető fontosságú a konferencia interdiszciplináris jellege.

Dr. habil. Hegedűs Judit, az RTK, Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológia Tanszék tanszékvezető egyetemi docens asszonya „*A családi életre nevelés szerepe a reintegrációban – hazai és nemzetközi jó gyakorlatok*” című előadásában

rámutatott arra, hogy a börtön a családokat is bezárja, hiszen az elítéltek nemcsak fogvatartottak, hanem családtagok is és a családi kapcsolatok lehetnek a reintegráció kulcsai. Az előadásban a magyarországi jó gyakorlatok is bemutatásra kerültek, mint például a „Fókuszban a gyermek” projekt vagy a „Mesék a zárkából” koncepció.

Dr. Major Róbert r. ezredes, az RTK oktatási dékánhelyettese, a Közbiztonsági Tanszék tanszékvezető egyetemi docense a „Visszaesés a közlekedési szabályszegőknél” című előadásában ismertette a hazai közúti balesetekre vonatkozó fontosabb statisztikákat, amelyek szerint Magyarországon megközelítőleg 15 ezer személyesrűléses közúti baleset történik évente, ebből nagyjából 500 azon esetek száma, amikor valaki életét veszti.

Az emberi tényező szerepe megkérdőjelezhetetlen a balesetek létrejöttében, hiszen a balesetet okozó személy jellemzően valamilyen személyiségre, képességre vagy magatartásra vonatkozó deficitel rendelkezik, így az elsődleges ok nem az ismeretek hiánya. Mivel a közúti balesetek 90%-a valamilyen magatartáshibára vezethető vissza, ezért is lenne fontos a korrekciós beavatkozások alkalmazása, illetve az utánpótlás. Büntetések helyett a biztonságos közlekedéshez szükséges attitűd kialakítása lenne elengedhetetlen.

A 100 ezer főre vetített fogvatartottak számában Magyarország az élen jár az Európai Unióban. Ennek lehetséges okait vizsgálta Dr. Fekete Márta, az RTK, Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológia Tanszék adjunktusa és Dr. Tihanyi Miklós r. alezredes, az RTK, Közbiztonsági Tanszék egyetemi docense „A visszaeső fogvatartottak vagyoni helyzete és szabadulást követő élet körülményei” című előadásban, majd egy hazai kutatás eredményei kerültek ismertetésre, melynek alkalmazott módszere kérdőívek felvétele volt. E szerint meghatározó azon fogvatartottak száma, akik maximum 8 általánossal rendelkeznek, ami pedig negatívan befolyásolja anyagi körülményeiket és egészségügyi állapotukat is. Jellemző továbbá az életszínvonal öröklődése. Külföldi adatok alapján szabadulás előtt magas szintű optimizmus jellemzi a fogvatartottakat, a valóságban azonban az iskolázottság hiánya és a kompetenciadeficitet következtében komoly kihívásokkal szembesülnek a munkaerőpiacon. Akiknek közeli családi kapcsolattartójuk van, kevésbé tartanak attól, hogy visszaesők lesznek, a családi kapcsolattartó típusa ugyanakkor erősebb indikátor, mint a látogatás gyakorisága önmagában, ha azt nézzük, hogy ki, mennyire bízik a saját jövőbeni visszailleszkedésében. Kulcskérdés továbbá a lakhatás kérdése is: akik tudják, hova térnek vissza szabadulás után, azok pozitívabban látják a jövőjüket, és kevesebb bűnismétlést „várnak” saját maguktól.

Baráth Noémi Emőke, az RTK, Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológia Tanszék tudományos segédmunkatársa „A bűnözői karriert formáló tényezők: empirikus eredmények a magyar visszaeső bűnelkövetőket vizsgáló kutatásából” című előadásában a visszaesők életkörülményeit vizsgálta, mely szerint anyagi helyzetük

jellemzően átlag alatti, nincs vagy nem stabil a családi háttérük, valamint alacsony az iskolai végzettségük, továbbá gyakori esetükben a szerhasználat.

Dr. Miklósi Márta, a Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet adjunktusa „*A családi kapcsolatok és a látogatás szerepe a fogvatartottak életében – különös tekintettel a visszaeső bűnelkövetők vizsgálatára*” című előadásában kifejtette, hogy a vonatkozó nemzetközi eredmények szerint a társas kapcsolatok megléte alapvető emberi szükséglet. A szoros családi kötődés elősegíti a dezisztenciát, emellett a családnak pozitív viselkedést támogató szerepe is van. A szabadulás előtti látogatás a visszailleszkedést is előkészítheti, azonban a legoptimálisabb a rendszeres látogatás. Az előadó összegzőképp kiemelte, hogy a szabadságvesztés-büntetés megzavarja a családstruktúrát, mivel így érzelmileg instabil környezet jön létre. Ez a család újjászervezését eredményezheti, ugyanis az „újonnan egyedülálló” szülő kénytelen több szerepet vállalni. A látogatások sok esetben szorongást okozhatnak a családtagoknak, ami pedig hatással lehet a család azon igényére, hogy kapcsolatban maradjon a fogvatartottal. A barátságosabb, családbarátbb látogatási terek csökkenthetik ezen stresszt, valamint elősegíthetik a pozitív családi eredményeket.

Dr. Molnár István Jenő, az RTK Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológia Tanszékének tanársegédje „*Az ártalmas gyermekkori élmények (ACE) és a rizikómagatartások kapcsolata*” című előadásának bevezetéseként kifejtette, hogy az ártalmas gyermekkori élmények korai traumatikus tapasztalatok, melyek hosszan tartó negatív hatást gyakorolnak az egészségre, valamint a viselkedésre. Ilyen az elhanyagolás, a szóbeli, érzelmi, fizikai vagy szexuális bántalmazás, illetve az egyéb családi diszfunkció. A téma vizsgálatára az ACE-kérdőív szolgál, mely 10 kérdésből áll, és jellemzően minél magasabb pontszámot ér el ebből az egyén, annál nagyobb az esély a rizikómagatartásra és az egészségügyi problémákra. Egy hazai kutatás keretében (Újpesti Felhőn Szállók) több mint 1 000 diákkal töltették ki az ACE-kérdőívet, ahol a megkérdezettek közel negyede válaszolt 4 vagy több igennel.

Az előadó szerint a fentiek vonatkozásában kulcsszerepe van a pozitív gyermekkori élményeknek, tehát fontos, hogy a gyermek számára elérhető legyen egy felnőtt, pedagógus vagy támogató közösség, amelyhez bizalommal fordulhat.

A konferencia folytatásában Dr. Hezam Leila Melinda, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi tanársegédje „*A bűnmegelőzés új perspektívája: A visszaesés kockázati modellje a vallási értékek tükrében*” című előadásában azt fejtette ki, milyen módon befolyásolhatja a vallásos szemlélet a visszaesés kockázatát. Ezt követően egy 321 fővel végzett saját kutatás eredményeit ismertette, melyben azt vizsgálta, hogy mi a különbség a vallásos és a nem vallásos fogvatartottak konfliktuskezelése között, majd kiemelte: az új kreditrendszerben lehetőség van olyan vallási programok kidolgozására, melyek támogatják a reintegrációt.

Dr. Sárík Eszter, az OKRI tudományos főmunkatársa *„Visszaesés? Talpon maradás? Visszaeső bűnelkövetők sajátosságai egy empirikus kutatás alapján”* című előadásában a Dr. Bolyky Orsolyával közös kutatásuk eredményeit mutatta be, melynek során arra keresték a választ, hogy milyen életkorban vagy élethelyzetben érhető tetten először egy bűnelkövető életútban az egyén kisiklása. A kutatás értelmezéséhez az előadó ismertette a főbb tudnivalókat a Maslow-piramis kapcsán, majd annak kritikájára is kitért.

A vizsgálat eredménye szerint a visszaesőknél gyakran megjelent, hogy a legalapvetőbb fiziológiai szükségleteik sincsenek kielégítve.

Ezt követően az előadó kifejtette többek között a reziliencia fogalmát, emellett a „talpon maradás” elősegítő belső és külső faktorok is részletezésre kerültek (például magas érzelmi intellektus, önismeret, akaraterő stb.). Összegzésképp elmondható, hogy a támogató személy vagy csoport a talpon maradás vonatkozásában.

A konferencia zárásaként Dr. Kovács Richárd r. őrnagy, az RTK Közbiztonsági Tanácskének mesteroktatója ismertette kutatásainak eredményeit a *„Visszaesővé válás lehetséges okai a roma családokban”* című előadásában, melynek keretében kifejtette, hogy a romáknál a beleszületés törvénye adott, azonban nem a gének, hanem a sajátos szubkultúra, a megélhetési nehézségek, a szociális hiányok stb. következtében. Ezt követően az előadó ismertette saját mikro kutatása eredményeit, melyet Somogy és Baranya vármegye szegregált településein végzett, összefoglalásként pedig kifejtette, hogy miért lesznek visszaeső bűnelkövetők a romák, így kiemelte többek között a büntetéstől való minimális félelmüket, a kedvezőtlen szociokulturális környezetüket és az alacsony életszínvonalukat.

Összegzésként elmondható, hogy a *„Visszaesővé válás Magyarországon”* című konferencia hasznos és hiánypótló szakmai fórumként szolgált a bűnisméltés hazai jellemzőinek mélyebb megértéséhez. Az elhangzott előadások nemcsak a visszaesés kriminológiai és szociológiai tényezőit tárták fel, hanem gyakorlati szempontból is értékes gondolatokat kínáltak a reintegráció és a prevenció lehetőségeiről. A multidiszciplináris tudományterületek és intézményi szereplők párbeszéde hozzájárulhat a visszaesés arányának csökkentését célzó, komplex megközelítések kidolgozásához.

Felhasznált irodalom

Sarnyai Tibor (2025): Hogyan lehetne kevesebb visszaeső bűnöző? 2025. április 14. Online: <https://www.ludovika.hu/magazin/eloado/2025/04/14/a-visszaesove-valas-magyarorszagon/> (Letöltés ideje: 2025. június 2.)

KATEGÓRIA- BESOROLÁS

Ára: 1500 Ft